

Ylös kriisistä:
Kansainvälinen työllisyyssojimus

**hyväsojty Kansainvälisen työkonferenssin
98. istunnossa
Genevessä 19. kesäkuuta 2009**

ILO:n julkaisuissa käytetyt määritelmät, jotka ovat Yhdistyneiden Kansakuntien käytännön mukaisia, ja julkaisujen sisältö eivät edusta Kansainvälisen työjärjestön mielipidettä, eikä niillä ilmaista ILO:n kantaa kyseessä olevan maan, alueen tai sen viranomaisten oikeusasemasta tai maan rajojen määrittämisestä.

Viittaukset yritysten ja kaupallisten tuotteiden ja prosessien nimiin eivät tarkoita, että Kansainvälinen työjärjestö olisi myöntänyt niille tukensa, eikä se, että julkaisussa ei mainita tietyn yrityksen tai kaupallisen tuotteen tai prosessin nimeä, tarkoita, että Kansainvälinen työjärjestö ei hyväksy sitä.

ILO:n julkaisuja saa hyvin varustetuista kirjakaupoista tai eri maissa sijaitsevista ILO:n paikallistoimistoista tai suoraan seuraavasta osoitteesta: ILO Publications, International Labour Office, CH-1211 Geneve 22, Sveitsi. Luetteloita uusista julkaisuista saa ilmaiseksi tästä osoitteesta tai sähköpostitse osoitteesta: pubvente@ilo.org.

ILO:n verkkosivusto: www.ilo.org/publns.

JOHDANTO

Kansainvälisen työkonferenssin 19. kesäkuuta 2009 pidetyssä istunnossa, johon osallistui ILO:n jäsenvaltioiden hallitusten, työnantajien ja työntekijöiden edustajia, hyväksyttiin yksimielisesti tämä julkaisu nimeltä *Ylös kriisistä: Kansainvälinen työllisyys sopimus*.

Tässä globaalin politiikan välineessä käsitellään kansainvälisen rahoitus- ja talouskriisin vaikutuksia yhteiskuntaan ja työllisyyteen. Julkaisun tarkoituksena on edistää tuotannon elpymistä erityisesti investointien, työllisyyden ja sosiaalisen suojelun näkökulmasta.

Kansainvälisen työllisyys sopimuksen perustavoitteena on muodostaa kansainvälisesti hyväksytty perusta poliittiselle päätöksenteolle, jolla pyritään elvyttämään ihmisarvoisen työn tarjoamista mahdollisimman nopeasti talouden lähdettyä nousuun. Siinä kehoitetaan jäsenmaita ryhtymään pikaisesti maailmanlaajuisiin toimiin niin kansallisella, alueellisella kuin globaalillakin tasolla.

Kansainvälinen työllisyys sopimus esiteltiin 15.–17. kesäkuuta 2009 pidetyssä, kansainvälistä työllisyyskriisiä käsitelleessä ILO:n huippukokouksessa. Valtioiden ja hallitusten päämiehet, varapresidentit, työministerit sekä työntekijä- ja työnantajajärjestöjen johtajat kaikkialta maailmasta antoivat sille vahvan poliittisen tukensa. Sitä tuki vahvasti myös YK:n pääsihteeri Ban Ki-moon huippukokouksessa pitämässään puheessa.

Reaalitalouden toimijoiden eli hallitusten, liike-elämän ja työntekijöiden edustajat reagoivat tällä työllisyys sopimuksella siihen, että maailmanlaajuinen työttömyys, vajaatyöllisyys ja harmaa työ ovat lisääntyneet ennennäkemättömällä tavalla. Tämä tilanne kärjistää jo olemassa olleita työmarkkinoiden ongelmia, joita käsiteltiin ILO:n vuoden 2008 julistuksessa globalisaation sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta.

Työllisyyden heikentyminen hankaloittaa useiden työikäisten naisten ja miesten, perheiden ja yhteisöjen tilannetta sekä pahentaa köyhyyttä. Tämän lisäksi Yhdistyneiden Kansakuntien vuosituhattavoitteet ovat uhattuna, keskiluokka pienenee, sosiaaliseen koheesioon kohdistuu yhä enemmän riskejä ja luottamus päätöksentekijöihin heikkenee.

Globaaleille työmarkkinoille tulee vuosittain 45 miljoonaa uutta työntekijää, joista suurin osa on nuoria naisia ja miehiä. Vuoteen 2015 mennessä olisikin luotava noin 300 miljoonaa uutta työpaikkaa, jotta maailma pysyy työvoiman kasvuvauhdin mukana. Aiempien kriisien perusteella tiedämme myös, että työllisyyden elpyminen on tällä kertaa käynnistynyt huomattavasti aiempia kertoja hitaammin.

Edellä mainitun vuoksi globaali työllisyyskriisi voi jatkua useita vuosia, ellei nyt tehdä vahvoja ja kohdennettuja päätöksiä työllisyyden elvyttämiseksi talouden elpymisen myötä.

Kansainvälisessä työllisyys sopimuksessa ehdotetaan tasapainoista ja realistista poliittisten toimenpiteiden yhdistelmää, jonka valtiot voivat ottaa käyttöön alueellisten ja monenvälisten instituutioidensa avulla ja jolla ne voivat tukea nykyisiä toimiaan kriisin taltuttamiseksi taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestäväällä tavalla.

Työllisyys sopimukseen on koottu hyväksi havaittuja toimintamalleja, joissa työllisyys ja sosiaalinen suojelu on otettu kriisinhallintatoimien ytimeen. Näitä toimintamalleja voidaan muokata kansallisen ja paikallisen tilanteen mukaisiksi, ja useat valtiot ovatkin jo tehneet näin.

Työllisyys sopimuksessa ehdotetaan toimenpiteitä ja toimintamalleja, joilla

- säilytetään työmarkkinoilla mahdollisimman suuri määrä työntekijöitä ja tuetaan yrityksiä, etenkin pk- ja mikroyrityksiä
- tuetaan työpaikkojen luomista ja edistetään sijoituksia työvoimavaltaisille aloille, myös vihreisiin työpaikkoihin
- helpotetaan paluuta työhön ja puututaan palkanalennuksiin
- suojellaan kriisistä kärsiviä henkilöitä ja perheitä, etenkin heikoimmassa asemassa olevia ja harmaassa taloudessa toimivia henkilöitä, lujittamalla sosiaalisen suojelun järjestelmiä ja tarjoamalla niiden kautta tulo- ja toimeentulotukea sekä turvaamalla eläkkeit
- nopeutetaan työllisyyden elpymistä ja laajennetaan työmahdollisuuksia toteuttamalla samanaikaisesti työvoiman kysyntään ja tarjontaan kohdistuvia toimia
- annetaan työntekijöille mahdollisuus hankkia nyt ja tulevaisuudessa vaadittava ammattitaito.

Kansainvälinen työllisyys sopimus perustuu ihmisarvoista työtä koskevaan ohjelmaan, ja siinä muistutetaan, että elpymisen ja kehityksen kannalta olennaista on myös työelämän peruseriaatteiden ja perusoikeuksien kunnioittaminen, sukupuolten tasa-arvon edistäminen sekä mielipiteen ilmaisun, osallisuuden ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun lisääminen.

Kun nämä toimintamallit otetaan käyttöön kokonaisvaltaisesti ja koordinoitusti, niillä voidaan purkaa yhteiskunnallisia jännitteitä, lieventää laman kielteisiä vaikutuksia ihmisiin ja piristää kokonaiskysyntää sekä lujittaa kilpailukykyisiä markkinatalouksia ja osallistavaa kasvuprosessia.

Lyhyesti sanottuna Kansainvälisellä työllisyys sopimuksella vastataan yhtä lailla ihmisten kuin reaalitaloudenkin tarpeisiin.

Erityisen tärkeää on huomata, että työllisyys sopimuksessa peräänkuulutetaan koordinoituja globaaleja poliittisia toimia, joilla maksimoidaan myönteiset vaikutukset työllisyyteen ja kestäväällä pohjalla toimiviin yrityksiin kaikkialla maailmassa. Erityishuomiota kiinnitetään kehitysmaihin ja erityisesti vähiten kehittyneisiin maihin sekä niihin maihin, joilla ei ole riittävästi finanssipoliittista ja poliittista liikkumavaraa kriisiin vastaamiseksi.

Työllisyys sopimuksessa avunantajamaita ja monenvälisiä organisaatioita kehoitetaan myöntämään rahoitusta myös nykyisistä kriisivarjoista sopimuksen suositusten ja toimintamallien toteuttamiseen. Työllisyys sopimuksen avulla toimintaa voidaan koordinoita tiukemmin ja tehokkaammin sekä tehostaa sen toteutusta yhteistyössä kaikkien asiaankuuluvien kansainvälisten organisaatioiden kanssa, joihin kuuluvat muun muassa Yhdistyneet Kansakunnat, Bretton Woods -järjestelmä sekä alueelliset järjestöt ja kehityspankit.

Tämän lisäksi työllisyys sopimus on osoitus ILO:n sitoutumisesta siihen, että Yhdistyneiden Kansakuntien johtokunnan (CEB) päätökset pannaan täytäntöön koko järjestelmän laajuisessa kriisinhallinta-aloitteessa, ja se antaa oman panoksensa G20-maiden toimintaan ja muihin valtiollisiin prosesseihin.

ILO:n kolmikantaosapuolet ovat sitoutuneet tekemään yhteistyötä sen varmistamiseksi, että Kansainvälinen työllisyys sopimus saadaan toteutettua onnistuneesti. Menestys riippuu myös kansallisista ja kansainvälisistä päätöksistä, joita tekevät hallitukset, liike-elämä, työntekijäosapuolet, parlamentit, paikallisviranomaiset ja kansalaisyhteiskunta sekä avunantajamaat ja monenväliset instituutiot. Meidän on yhdessä pyrittävä selviytymään globaalista työllisyyskriisistä ja reagoitava siihen siten kuin kansalaiset odottavat yhteiskunnan johtohahmojen tekävän.

G8-maiden johtajat julistivat heinäkuussa 2009 pitämässään huippukokouksessa, että Kansainvälinen työllisyys sopimus on omiaan vastaamaan kriisiin maailmanlaajuisesti ja edistämään globalisaation sosiaalista ulottuvuutta. He lisäsivät, että teollisuus- ja kehitysmaiden sekä nousevien talouksien olisi kansainvälisten organisaatioiden ohella pyrittävä yhdessä varmistamaan työllisyyslähtöinen kasvu ja edistämään sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

Yhdistyneiden Kansakuntien talous- ja sosiaalineuvosto kehotti heinäkuussa 2009 jäsenvaltioita hyödyntämään parhaalla mahdollisella tavalla Kansainvälistä työllisyys sopimusta poliittisen toimenpidepaketin suunnittelussa. Se kehotti myös Yhdistyneitä Kansakuntia pohtimaan, olisiko työllisyys sopimuksessa ehdotetut toimintamallit hyvä ottaa mukaan YK:n kenttäkoordinaattorijärjestelmään ja maatiimeihin kansallisen kriisinhallinnan tukemiseksi.

Työllisyys sopimuksessa katsotaan välitöntä elvyttämistä pidemmälle tulevaisuuteen. Siinä korostetaan neljää osa-aluetta, jotka ovat i) valvontaa ja sääntelyä koskeva rahoituskehys, joka vastaa reaalitalouden, kestäväällä pohjalla toimivien yritysten ja ihmisarvoisen työn tarpeisiin, ii) kaikkien edun mukaiset tehokkaat ja säännellyt markkinat ja kauppa, joihin ei liity protektionismia vaan joissa otetaan asianmukaisesti huomioon alemman tulotason maat, iii) siirtyminen vähähiiliseen ja ympäristön kannalta kestäväan talouteen sekä iv) kehityspolku, jolla kaikki maat – myös kehitysmaat – pystyvät asettamaan työllisyyden ja sosiaalisen suojelun talous-, sosiaali- ja köyhyyden vähentämispolitiikkansa ytimeen ja jolle kansainvälinen yhteisö on antanut tukensa.

Työllisyys sopimus ja sen edustama kolmikantayhteistyöhön perustuva globaali sitoutuminen tarjoaa maailman maille ja monenväliselle järjestelmälle ainutlaatuisen tilaisuuden taltuttaa kriisi noudattamalla yhteistä visiota tuottoisasta ja tasapainoisesta elpymisestä, jonka ohella suojellaan ihmisarvoa ja edistetään oikeudenmukaisen ja kestävan maailmantalouden ja globalisaatioprosessin kehittymistä.

Juan Somavia
Pääjohtaja

Elokuu 2009

Kansainvälisen työjärjestön yleiskonferenssi

On kuullut valtionpäämiehiä, varapresidenttejä, pääministereitä ja kaikkia muita globaalia työllisyyskriisiä käsittelevän ILO:n huippukokouksen osanottajia;

On vastaanottanut kriisinhallintatoimia käsitelleen pääkomitean esittämän ehdotuksen;

Ottaa huomioon Kansainvälisen työjärjestön ja sen hallintoneuvoston merkittävän roolin työkonferenssin antamien päätöslauselmien täytäntöönpanossa;

Katsoo, että ihmisarvoista työtä koskeva ohjelma ja globalisaation sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta annettu julistus ovat keinoja lujittaa globalisaation sosiaalista ulottuvuutta;

Hyväksyy tämän päätöslauselman yhdeksäntenätoista päivänä kesäkuuta 2009.

YLÖS KRIISISTÄ: KANSAINVÄLINEN TYÖLLISYSSOPIMUS

I. IHMISARVOISTA TYÖTÄ KOROSTAVA VASTAUS KRIISIIN

1. Globaali talouskriisi ja sen jälkimainingit uhkaavat johtaa tilanteeseen, jossa työttömyyden, köyhyyden ja eriarvoisuuden lisääntymistä on vaikea pysäyttää. Työllisyys on yleensä kääntynyt kasvuun vasta vuosia sen jälkeen, kun talouden elpyminen on alkanut. Joissakin maissa työllisyyden palautuminen entiselle tasolleen ei riitä vahvistamaan maan taloutta riittävästi, jotta kaikille voitaisiin taata ihmisarvoista työtä.
2. Kaikissa kriisinhallintatoimissa on puututtava yritystoiminnan vähenemiseen ja työpaikkojen häviämiseen.
3. Maailman on päästävä ylös kriisistä.
4. Maailma tarvitsee koordinoituja globaaleja toimintamalleja, joilla tehostetaan kansallisia ja kansainvälisiä toimia työllisyyden, kestäväällä pohjalla toimivien yritysten määrän ja laadukkaiden julkisten palvelujen lisäämiseksi sekä ihmisten suojelemiseksi. Samalla on taattava yksilön oikeuksien kunnioittaminen sekä edistettävä mielipiteenvapautta ja osallisuutta.
5. Tällä tavoin saadaan edistettyä talouden elpymistä, reilua globalisaatiota, hyvinvointia ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta.
6. Kriisin on johdettava maailmanlaajuiseen muutokseen.
7. Toimissa on keskityttävä oikeudenmukaiseen globalisaatioon, vihreään talouteen ja sellaiseen kehityskulkuun, joka johtaa työpaikkojen ja kestäväällä pohjalla toimivien yritysten määrän huomattavaan lisääntymiseen. Samalla on kunnioitettava työntekijöiden oikeuksia, edistettävä sukupuolten tasa-arvoa, suojeltava heikommassa asemassa

olevia ihmisryhmiä sekä tuettava maita laadukkaiden julkisten palvelujen tarjoamisessa ja vuosituhattavoitteiden saavuttamisessa.

8. Hallitukset sekä työntekijä- ja työnantajajärjestöt sitoutuvat varmistamaan yhdessä Kansainvälisen työllisyys sopimuksen menestyksen. Kansainvälisen työjärjestön (ILO) ihmisarvoista työtä koskeva työohjelma muodostaa perustan näille toimille.

II. ELPYMISEN JA KEHITYKSEN TUKEMISEN PERIAATTEET

9. Toiminnan ohjenuorana olisi noudatettava ihmisarvoista työtä koskevaa ohjelmaa ja niitä sitoumuksia, jotka ILO ja sen jäsenvaltiot tekivät vuoden 2008 julistuksessa globalisaation sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta. Tässä päätöslauselmassa hahmotellaan tulevan kauden toimia ja annetaan monenväliselle järjestelmälle, hallituksille, työntekijöille ja työnantajille tarkoitettuja käytännön ehdotuksia toimintamalleiksi. Sosiaalisen edistymisen ja talouskehityksen yhteen nivova päätöslauselma perustuu seuraaviin periaatteisiin:

1) kiinnitetään huomiota ensisijaisesti työpaikkojen säilyttämiseen ja lisäämiseen perustamalla kestäväällä pohjalla toimivia yrityksiä sekä varmistamalla julkisten palvelujen laadukkuus ja riittävä sosiaalinen suojelu kaikille. Nämä toimet ovat osa jatkuvia kansainvälisiä ja kansallisia toimia elpymisen ja kehityksen tukemiseksi. Toimenpiteet olisi toteutettava pikaisesti ja koordinoitusti.

2) lisätään tukea heikommassa asemassa oleville ihmisryhmille, joihin kriisin vaikutukset ensisijaisesti kohdistuvat, kuten syrjäytymisvaarassa oleville nuorille, pienipalkkaisille, kouluttamattomille, harmaassa taloudessa toimiville ja siirtotyöläisille

3) keskitytään toimenpiteisiin, joilla ylläpidetään työllisyyttä ja helpotetaan siirtymistä uuteen työpaikkaan, sekä tuetaan työttömien pääsyä työmarkkinoille

4) perustetaan tai lujitetaan tehokkaita julkisia työvoimapalveluja ja muita työmarkkinarakenteita

5) lisätään tasavertaisia mahdollisuuksia ammattitaidon kehittämiseen ja laadukkaaseen koulutukseen talouden elpymiseen valmistauduttaessa

6) vältetään protektionistisia ratkaisuja sekä palkkojen deflaatiokierteen ja huonontuvien työolojen kielteisiä vaikutuksia

7) edistetään keskeisiä työnormeja ja muita kansainvälisiä työnormeja, joilla tuetaan talouden ja työllisyyden elpymistä ja vähennetään sukupuolten epätasa-arvoa

8) käydään työmarkkinaosapuolten välistä vuoropuhelua, johon kuuluvat kolmikantaneuvottelut sekä työnantajien ja työntekijöiden väliset työehtosopimusneuvottelut. Näillä rakentavilla prosesseilla maksimoidaan kriisinhallintatoimien vaikutus reaalitalouden tarpeita vastaavalla tavalla.

9) varmistetaan, että lyhyen aikavälin toimet ovat talouden, yhteiskunnan ja ympäristön kannalta kestäviä

10) varmistetaan valtion ja markkinoiden välinen yhteisvaikutus sekä markkinatalouden tehokas ja vaikuttava sääntely, myös oikeus- ja lainsäädäntöalalla, jolla tuetaan yritysten perustamista, kestäväällä pohjalla toimivia yrityksiä ja työllisyyttä kaikilla aloilla

11) tämän lisäksi ILO sekä muut kansainväliset järjestöt, kansainväliset rahoituslaitokset ja teollisuusmaat sitoutuvat varmistamaan toimintamallinsa yhtenäisyyden sekä lisäämään kehitysapua ja tukea vähiten kehittyneille maille, kehitysmaille ja siirtymävaiheen maille, joilla ei ole riittävästi finanssipoliittista ja poliittista liikkumavaraa kriisiin vastaamiseksi.

II. IHMISARVOISEN TYÖN TAKAAVA VASTAUS KRIISIIN

10. Edellä mainitut periaatteet muodostavat yleisen toimintakehyksen, jonka puitteissa kukin maa voi muotoilla tilanteeseensa ja prioriteetteihinsa sopivan toimenpidepaketin. Maiden olisi myös ilmoitettava monenvälisten instituutioiden toimista ja tuettava niitä. Jäljempänä kerrotaan yksityiskohtaisemmin joistakin toimenpidevaihtoehdoista.

TYÖPAIKKOJEN LUOMISEN JA TYÖLLISYYDEN ELPYMISEN NOPEUTTAMINEN SEKÄ YRITYSTEN TUKEMINEN

11. Työpaikkojen luomista on tuettava ja työnhakijoita on autettava löytämään töitä, jotta voidaan estää pitkäaikaistyöttömyyden ja harmaan työn yleistymisen, sillä tätä suuntausta on vaikea kääntää jälkikäteen. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi kriisinhallintatoimissa on keskityttävä täystyöllisyyteen ja tuottavaan työllisyyteen sekä ihmisarvoiseen työhön. Toimet voivat olla seuraavanlaisia:

1) edistetään todellista kysyntää ja pyritään säilyttämään palkkatasot muun muassa makrotalouden piristyspaketeilla

2) tuetaan työnhakijoita

i) toteuttamalla tehokasta, oikein kohdennettua ja aktiivista työmarkkinapolitiikkaa

ii) nostamalla julkisten työvoimapalvelujen kompetenssia ja osoittamalla niille lisää varoja, jotta työnhakijat saavat tarvitsemaansa tukea, sekä varmistamalla yksityisten työvoimapalvelujen palvelujen laadukkuus ja yksilön oikeuksien kunnioittaminen sekä

iii) toteuttamalla palkkatyöläisille ja itsenäisille ammatinharjoittajille suunnattuja ammatti- ja yrittäjäyryystaitoa lisääviä ohjelmia

3) panostetaan työntekijöiden ammattitaidon kehittämiseen, osaamisen päivittämiseen ja uudelleen koulutukseen erityisesti niiden henkilöiden työllistyvyyden lisäämiseksi, jotka ovat joutuneet tai ovat vaarassa joutua työttömiksi ja jotka ovat heikommassa asemassa

4) minimoidaan ja vältetään työpaikkojen häviäminen ja tuetaan yrityksiä, jotta ne voivat pitää työntekijänsä töissä. Tämä voidaan saavuttaa pitkälle kehitetyillä järjestelmillä, joita toteutetaan työmarkkinaosapuolten välisessä vuoropuhelussa ja työehtosopimusneuvotteluissa. Mahdollisia keinoja voivat olla esimerkiksi työn jakaminen ja osittaiset työttömyysetuudet.

5) tuetaan työpaikkojen luomista kaikilla talouden aloilla ja tunnistetaan kohdennettujen toimien kerrannaisvaikutukset

6) tunnustetaan pk-yritysten ja mikroyritysten merkitys työpaikkojen tarjoajina ja tuetaan toimenpiteitä, joilla luodaan näiden yritysten kehittymistä edistävä toimintaympäristö ja joihin kuuluu myös kohtuuhintaisten lainojen tarjoaminen

7) tunnustetaan, että osuuskunnat tarjoavat työtä yhteiskunnissamme yhtä lailla mikroyrityksille kuin suurille monikansallisille yrityksillekin, ja räätälöidään niiden tarpeisiin sopivia tukimuotoja

8) hyödynnetään väliaikaista työllisyyttä koskevia julkisia työllisyystakuujärjestelmiä, kiireellisiä julkisia rakennusurakoita ja muita työpaikkoja suoraan luovia järjestelmiä, jotka on tarkkaan kohdennettu, ja otetaan niihin mukaan myös harmaa talous

9) luodaan sääntely-ympäristö, joka edistää työpaikkojen luomista kestäväällä pohjalla toimivien yritysten perustamisen ja kehittämisen muodossa

10) lisätään investointeja infrastruktuuriin, tutkimukseen ja kehittämiseen, julkisiin palveluihin sekä ”vihreään” tuotantoon ja palveluihin, sillä niitä tarvitaan työpaikkojen luomiseksi ja talouden pysyväksi elvyttämiseksi.

SOSIAALISEN SUOJELUN JÄRJESTELMIEN KEHITTÄMINEN JA IHMISTEN SUOJELU

12. Kestävät sosiaalisen suojelun järjestelmät, joilla tuetaan heikommassa asemassa olevia ihmisryhmiä, voivat vähentää köyhyyttä ja ratkaista sosiaalisia ongelmia niin, että samalla vakautetaan taloutta sekä ylläpidetään ja edistetään työllistymistä. Myös kehitysmaissa sosiaalisen suojelun järjestelmillä voidaan lieventää köyhyyttä sekä edistää maan talouden ja yhteiskunnan kehitystä. Lyhyen aikavälin toimenpiteet voivat osoittautua kriisitilanteissa parhaiksi tavoiksi tukea kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisryhmiä.

1) Maiden olisi tarvittaessa kiinnitettävä huomiota seuraaviin asioihin:

i) otetaan käyttöön köyhille tarkoitettuja käteisen siirtojärjestelmiä, joilla vastataan heidän välittömiin tarpeisiinsa ja lievennetään köyhyyttä

ii) suunnitellaan kaikille riittävä perustason sosiaalinen suojelu, joka käsittää terveydenhoidon, vanhusten ja vammaisten toimeentuloturvan, lapsilisät sekä työttömien ja köyhien työtätekevien toimeentulotuet yhdistettynä julkisiin työllisyystakuujärjestelmiin

iii) pidennetään työttömyysavustusten kestoja ja laajennetaan niiden kattavuutta (samalla, kun toteutetaan kansallisten työmarkkinoiden nykytilanteeseen sopivia toimenpiteitä riittävien työnteon kannustimien luomiseksi)

iv) varmistetaan, että pitkäaikaistyöttömät säilyttävät yhteyden työmarkkinoihin esimerkiksi työllistyvyyttä lisäävän osaamisen kehittämisen kautta

v) tarjotaan minimimääräisiä etuustakuita maissa, joissa eläke- tai terveysrahastoja ei enää rahoiteta riittävästi, jotta työntekijöiden asianmukainen suojelu voitaisiin taata, ja pohditaan, kuinka työntekijöiden säästöt saataisiin paremmin suojattua tulevaisuuden järjestelmissä

vi) taataan riittävä suojelu väliaikaisille ja määräaikaisille työntekijöille.

2) Kaikkien maiden olisi tuettava heikoimmassa asemassa olevia ihmisryhmiä, joihin kriisin vaikutukset ensisijaisesti kohdistuvat, toteuttamalla toimenpiteitä, joissa yhdistyvät toimeentulotuki, ammattitaidon kehittäminen sekä tasavertaisuutta ja syrjimättömyyttä koskevien oikeuksien kunnioittaminen.

3) Palkkojen deflaatiokierteen välttämiseksi voidaan turvautua seuraaviin vaihtoehtoihin:

- työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu
- työehtosopimusneuvottelut
- lakisääteiset tai neuvotellut minimipalkat.

Minimipalkkoja olisi säännöllisesti tarkistettava ja mukautettava. Hallitusten olisi työnantajan ja hankkijan tehtävissään noudatettava ja edistettävä sopimuspalkkatasoja. Sukupuolten välisen palkkaeron pienentämisen on oltava keskeinen osa näitä toimia.

13. Maat, joiden sosiaalisen suojelun järjestelmät ovat vakiintuneet ja toimivat, pystyvät näillä arvokkailla välineillä vakauttamaan talouttaan ja lieventämään kriisin sosiaalisia vaikutuksia. Näissä maissa voi olla tarpeen lujittaa nykyisiä sosiaalisen suojelun järjestelmiä. Muissa maissa taas on ensisijaisesti vastattava välittömiin tarpeisiin samalla, kun luodaan pohjaa vakaammille ja tehokkaammille järjestelmille.

VARmistetaan kansainvälisten työnormien noudattaminen

14. Kansainväliset työnormit muodostavat työelämän perusoikeuksien perustan ja tukipilarin sekä edistävät osaltaan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun kulttuuria, jota tarvitaan erityisesti kriisiaikoina. Työolojen jatkuvan ja nopean huonontumisen estämiseksi ja elpymisen edistämiseksi on erityisen tärkeää ymmärtää seuraavat asiat:

1) Ihmisarvoisen työn kannalta keskeisen tärkeää on työelämän peruseriaatteiden ja perusoikeuksien kunnioittaminen. Se on myös talouden elpymisen ja kehityksen edellytys. Tästä syystä on välttämätöntä

i) pyrkiä entistä valppaammin pysäyttämään ja estämään pakkotyön, lapsityövoiman käytön ja työsyönnän yleistymisen sekä

ii) kunnioittaa entistä tarkemmin yhdistymisvapautta, järjestäytymisvapautta ja oikeutta työehtosopimusneuvotteluihin. Näin tehdään mahdolliseksi työmarkkinaosapuolten tuottava vuoropuhelu aikana, jolloin yhteiskunnalliset jännitteet korostuvat niin virallisessa kuin harmaassakin taloudessa.

2) Perussopimusten lisäksi merkitystä on useilla kansainvälisillä työllisyys sopimuksilla ja -suosituksilla. Näihin kuuluvat ILO:n sopimukset työllisyyspolitiikasta, palkoista, sosiaaliturvasta, työsuhteesta ja sen päättämisestä, työsuojeluhallinnosta ja -valvonnasta, siirtotyöläisistä, julkisten sopimusten työehdoista, työturvallisuudesta ja työterveydestä, työajasta sekä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelumekanismeista.

3) Monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa koskeva ILO:n kolmikantajulistus on kaikille, myös toimitusketjussa toimiville yrityksille tarkoitettu tärkeä ja hyödyllinen väline, jonka avulla kriisiin voidaan reagoida sosiaalisesti vastuullisella tavalla.

TYÖMARKKINAOSAPUOLTEN VUOROPUHELU: TYÖEHTOSOPIMUSNEUVOTTELUT, PRIORITEETTien tunnistaminen ja toiminnan kannustaminen

15. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelumekanismien, kuten työehtosopimusneuvottelujen, hyödyntäminen kaikilla asiaankuuluvilla tasoilla ja niiden aseman vahvistaminen on olennaisen tärkeää erityisesti yhteiskunnallisten jännitteiden aikana.

16. Vuoropuhelun avulla voidaan suunnitella maan prioriteetteihin sopivaa politiikkaa. Lisäksi työnantajat ja työntekijät sitoutuvat sen perusteella vahvasti hallitusten kanssa yhteiseen toimintaan, jonka avulla kriisistä päästään yli ja kestävä elpyminen voi alkaa. Kun vuoropuhelu saadaan onnistuneesti päätökseen, luottamus saavutettuihin tuloksiin kasvaa.

17. Työsuojeluhallinnon ja -valvonnan valmiuksien lujittaminen on tärkeä osa työntekijöiden suojeluun, sosiaaliturvaan, työmarkkinapolitiikkaan ja työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun keskittyvissä, osallisuutta lisäävissä toiminnaissa.

IV. KOHTI OIKEUDENMUKAISTA JA KESTÄVÄÄ GLOBALISAATIOTA

18. Edellä kuvattu ohjelma on tiiviissä yhteydessä globalisaation muihin ulottuvuuksiin, minkä vuoksi sen toteuttaminen edellyttää yhtenäisiä toimintamalleja ja kansainvälistä koordinoitua. ILOn olisi tehtävä läheistä yhteistyötä Yhdistyneiden Kansakuntien ja kaikkien asiaankuuluvien kansainvälisten organisaatioiden kanssa.

19. ILO suhtautuu myönteisesti G20-maiden sille esittämään kehoitukseen tehdä yhteistyötä kaikkien asiaankuuluvien organisaatioiden kanssa toteutettujen ja vielä toteutettavien toimien arvioimiseksi.

20. Kansainvälinen työkonferenssi vahvistaa tukensa ILOlle sen toimiessa Yhdistyneiden Kansakuntien johtokunnan (CEB) sille antamassa tehtävässä, jossa tavoitteena on luoda kriisin taltuttamiseen suotuisa kansainvälinen ilmapiiri. Kansainvälinen työkonferenssi kannustaa ILOa helpottamaan jäsenvaltioiden toimia niiden varmistamiseksi, että sosiaali- ja talouspolitiikkaa toteutetaan tässä yhteydessä tehokkaasti ja yhdenmukaisesti.

21. Yhteistyötä on tehtävä ennen kaikkea seuraavilla aloilla:

1) luodaan rahoitusalueelle vahvempi ja maailmanlaajuisesti yhdenmukainen valvonta- ja sääntelykehys, joka vastaa reaali-talouden tarpeisiin, edistää kestäväällä pohjalla toimivien yritysten perustamista ja ihmisarvoista työtä sekä tarjoaa tehokkaamman suojan säästöille ja eläkkeille

2) edistetään tehokasta ja säänneltyä kauppaa ja markkinoita, jotka ovat kaikkien maiden etujen mukaiset, ja vältetään protektionistista toimintaa. Maiden erilaiset kehitystasot on otettava huomioon, kun kotimaan- ja ulkomaanmarkkinoiden esteitä poistetaan

3) siirrytään vähähiiliseen ja ympäristön kannalta kestäväan talouteen, jossa työllisyyden elpyminen nopeutuu, sosiaalinen eriarvoisuus vähenee ja kehitystavoitteet saavutetaan samalla, kun perustetaan ihmisarvoisia työpaikkoja.

22. Globaali lama lisää useissa kehitysmaissa ja etenkin vähiten kehittyneissä maissa laajamittaista rakennetyöttömyyttä, vajaatyöllisyyttä ja köyhyyttä.

Kansainvälinen työkonferenssi katsoo tarpeelliseksi

1) kiinnittää aiempaa huomattavasti enemmän huomiota ihmisarvoisten työmahdollisuuksien luomiseen järjestelmällisillä ja monialaisilla ohjelmilla, joille myönnetään riittävät määrärahat ja joilla luodaan ihmisarvoista työtä ja edistetään kehitystä vähiten kehittyneissä maissa

2) edistää työpaikkojen luomista ja luoda uusia ihmisarvoisia työmahdollisuuksia tukemalla ja kehittämällä kestäväällä pohjalla toimivia yrityksiä

3) tarjota ammatillista ja teknistä koulutusta ja yrittäjyyskoulutusta etenkin työttömille nuorille

4) puuttua harmaaseen talouteen ja edistää siirtymistä viralliseen talouteen

- 5) tunnustaa maatalouden merkitys kehittyville talouksille sekä tarve kehittää näiden maiden infrastruktuuria, teollisuutta ja työllisyyttä
- 6) lisää talouden monimuotoisuutta luomalla kapasiteettia lisäarvoa tuovalle tuotannolle ja palveluille, joilla piristetään niin kotimaista kuin ulkomaistakin kysyntää
- 7) kannustaa kansainvälistä yhteisöä, myös kansainvälisiä rahoituslaitoksia, tarjoamaan riittävästi määrärahoja suhdanteita tasoittaviin toimiin niissä maissa, joilla ei ole riittävästi talouspoliittista ja poliittista liikkumavaraa
- 8) pitää kiinni sitoumuksesta myöntää lisää tukea sitä tarvitseville maille, jotta voidaan estää vakavat takaiskut vuosituhattavoitteiden saavuttamisessa sekä
- 9) kehottaa kansainvälistä yhteisöä antamaan kehitysapua, myös talousarviotukea, kansallisten sosiaalisen suojelun perusjärjestelmien luomiseen.
23. Hallitusten olisi pohdittava muun muassa minimipalkan käyttöönottoa, koska sen avulla voidaan vähentää köyhyyttä ja eriarvoisuutta, lisää kysyntää sekä vakauttaa taloutta. Tässä yhteydessä ohjenuorana voidaan käyttää ILO:n yleissopimusta nro 131/1970 minimipalkan vahvistamisesta.
24. Tämänhetkinen kriisi tarjoaa mahdollisuuden muokata uudennaisia, sukupuolten tasa-arvoa edistäviä toimintamalleja. Talouskriisin aikana käyttöön otetuissa elvytyspaketeissa on otettava huomioon kriisin vaikutukset niin naisiin kuin miehiinkin ja sukupuolinäkökohdat on sisällytettävä kaikkiin toimenpiteisiin. Naisten ja miesten näkemykset on otettava tasavertaisesti huomioon elvytyspakettien suunnittelusta ja niistä saaduista tuloksista käytävissä keskusteluissa.
25. Kansainvälisen työllisyys sopimuksen suositusten ja toimintamalliehdotusten toteuttaminen edellyttää rahoitusta. Erityistä tukea tarvitsevat ne kehitysmaat, joilla ei ole riittävästi talouspoliittista liikkumavaraa kriisinhallinta- ja elvytystoimien toteuttamiseksi. Kansainvälinen työkonferenssi kehottaa avunantajamaita ja monenvälisiä järjestöjä tarjoamaan rahoitusta myös nykyisistä kriisinhallintavaroista työllisyys sopimuksen suositusten ja toimintamalliehdotusten toteuttamiseen.

V. ILO:N TOIMET

26. ILO:n toimivalta on yleisesti tunnustettu niillä keskeisillä aloilla, joilla tarvitaan toimia kriisin taltuttamiseksi sekä taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen edistämiseksi. Tässä yhteydessä on pantava merkille ILO:n tutkimusvalmiudet ja osaaminen taloutta ja yhteiskuntaa koskevien tietojen analysoinnissa. ILO:n asiantuntemusta olisi hyödynnettävä hallitusten, työmarkkinaosapuolten ja monenvälisen järjestelmän kanssa tehtävässä yhteistyössä, joka käsittää muun muassa seuraavat alat:

- työpaikkojen luominen
- sosiaalisen suojelun suunnittelu ja rahoitusmallit
- aktiiviset työmarkkinaohjelmat
- minimipalkan määritysmekanismit
- työmarkkinarakenteet
- työsuojeluhallinto ja -valvonta
- ihmisarvoista työtä koskevat ohjelmat
- yritysten perustaminen ja kehittäminen
- kansainväliset työnormit – täytäntöönpano ja seuranta

- työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu
- tiedonkeruu
- sukupuolten tasa-arvo työmarkkinoilla
- HIViä/aidsia koskevat ohjelmat työpaikoilla ja
- siirtotyöläisyys.

27. Edellä kuvattua käytännön työtä voidaan tukea seuraavilla toimilla:

- kehitetään maiden valmiuksia tuottaa ja käyttää työmarkkinatietoa, kuten palkkakehitystä koskevia tietoja, tietoon perustuvassa poliittisessa päätöksenteossa sekä kerätä ja analysoida ajankohtaisia tietoja, jotta maat voivat keskenään vertailla edistymistään
- kerätään ja jaetaan tietoa maiden kriisinhallintatoimista ja elvytyspaketeista
- arvioidaan jo toteutettuja ja vielä toteutettavia toimia yhteistyössä muiden alan organisaatioiden kanssa
- kehitetään kumppanuuksia alueellisten kehityspankkien ja muiden kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa
- vahvistetaan kansallisia valmiuksia laatia tilannemäärityksiä ja tarjota poliittisia neuvoja
- keskitytään kriisinhallintatoimiin ihmisarvoista työtä koskevissa maaohjelmissa.

28. ILO sitoutuu tarjoamaan riittävät henkilöresurssit ja määrärahat sekä tekemään yhteistyötä muiden järjestöjen kanssa niiden alueiden tukemiseksi, jotka tällaista tukea pyytävät Kansainvälisen työllisyysopimuksen toteuttamiseen. Tässä yhteydessä ILO:n toiminnan ohjenuorana on vuoden 2008 julistus globalisaation sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta ja siihen liittyvä päätöslauselma.

Taustaa ILO:n kriisinhallintatoimille löytyy seuraavista lähteistä:

Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajan julkilausuma Kansainvälisen valuutta- ja rahakomitealle sekä kehityskomitealle (Washington DC, 20.–21.10.2007)

www.ilo.org/public/english/bureau/dgo/speeches/somavia/2007/imfcdc.pdf

Pääjohtajan julkilausuma Kansainvälisen valuutta- ja rahakomitealle sekä kehityskomitealle (Washington DC, 12.–13.4.2008)

www.ilo.org/public/english/bureau/dgo/speeches/somavia/2008/ifi.pdf

Pääjohtajan julkilausuma Kansainvälisen valuutta- ja rahakomitealle sekä kehityskomitealle (Washington DC, 10.–11.10.2008)

www.ilo.org/public/english/bureau/dgo/speeches/somavia/2008/imfc.pdf

”Shaping a fair globalization: Perspectives and prospects for the Decent Work Agenda”, Globalisaation sosiaalista ulottuvuutta käsittelevän ILO:n hallintoneuvoston työryhmälle toimitetut asiakirjat, marraskuu 2008

www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_099853.pdf

www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_100446.pdf

Globalisaation sosiaalista ulottuvuutta käsittelevän työryhmän raportti, marraskuu 2008

www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_100632.pdf

ILO:n hallintoneuvoston jäsenten julkilausuma, 21.11.2008

www.ilo.org/global/What_we_do/Officialmeetings/gb/GBSessions/lang--en/docName--WCMS_100689/index.htm

Meneillään olevaa globaalia rahoitus- ja talouskriisiä koskevan korkean tason kolmikantakokouksen raportti – puheenjohtajan päätelmät, maaliskuu 2009

www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_104129.pdf

Pääjohtajan julkilausuma Kansainvälisen valuutta- ja rahakomitealle sekä kehityskomitealle (Washington DC, 25.–26.4.2009)

www.ilo.org/public/english/bureau/dgo/speeches/somavia/2009/ifi.pdf

”Tackling the Global Jobs Crisis Recovery through Decent Work Policies” – Pääjohtajan raportti Kansainvälisen työkonferenssin 98. kokouksessa, 2009

www.ilo.org/global/What_we_do/Officialmeetings/ilc/ILCSessions/98thSession/ReportsubmittedtotheConference/lang--en/docName--WCMS_106162/index.htm

Pääjohtajan raportti Kansainvälisen työkonferenssin 98. kokouksessa keskiviikkona 3.6.2009, *Alustava asiakirja*, No. 6

www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_107632.pdf